

naar vi ingen Fæstninger have, end naar vi have dem. Derjom vi her i Landet havde en fælles Forstaaelse af, hvorledes vor Stilling er i Europa i det Hele taget, saa tror jeg ogsaa, at vi let vilde finde en fælles Løsning af hele det militære Spørgsmaal. Desværre — det have vi ikke, det er paa det Punkt, at Mod sætningen her i Landet er, som det synes, uovervindelig. Der er et Flertal her i Folket, som har en levende Følelse af — en Følelse, som er bleven skjærpet ved den sidste Krig vi førte, — at det er et meget lille Land, et Land, som ingen Chancer har for at seire i en Krig, og som derfor ikke bør føre nogen Krig, medens der derimod er Andre, som holde paa den gamle romantiske Opfattelse; men jo mere dette Spørgsmaal kunde klare sig i Befolkningen, jo snarere vilde vi komme til en Løsning, og det er derfor, jeg for nogle Aar siden har tilladt mig her i Thinget at fremsætte et Spørgsmaal, som de militære Herrer snart betragte som Toppunktet af Feighed, snart som den yderste Dumdristighed, og som de tillægge en stor Mængde Adjektiver, men som de aldrig besvare; nemlig Spørgsmaalet om: Hvad kan det nytte? Derjom vi først vare enige om, at det ikke kunde nytte, derjom vi først vare enige om, at det Forsvarsvæsen, som vi lave her i Landet, i Virkeligheden ikke kan forsvare Landet, var der ikke Noget i Veien. Thi jeg tør nok sige, at naar vi alle vare oprigtige, som det var ønskeligt, at vi vare, saa vilde der ikke være stor Uoverensstemmelse her i Landet. I Virkeligheden tør jeg nok sige, at privat, Mand og Mand imellem, skal der ikke findes ret Mange her i Landet, som ville paasta, at vi kunne forsvare dette Land. Men desværre — den menneskelige Oprigtighed er ikke saa stor, og de menneskelige Interesser gaa ikke altid i samme Retning, som den menneskelige Oprigtighed, og derfor hører man ikke altid saa ærlige Udtalelser, som det vilde være ønskeligt; men vare vi først komne dertil, at vi havde en fælles Opfattelse af vor militære Stilling i Verden, saa vilde vi ogsaa naae dertil at slaa os til Ro med ingen Fæstning at have i Landet og saa finde en Maalestok for Ordningen af vort Militærvæsen i det Hele taget. Vi vilde derved ikke blive fri for et Militærvæsen, men vi vilde faae en mere beskedne Løsning

af dette Spørgsmaal. Vi ville ikke frigjøre os for den Forpligtelse, som ethvert Land, der vil hævde sin Souverænitæt, nødvendigvis har til at haandhæve militær international Orden til Lands og til Vands; det vilde vi ikke blive fri for; men vi vilde blive fri for Rustninger, som tilstigte at føre Krig, naar vi ikke kunne føre Krig af den simple Grund, at der ikke er noget Land i Verden, som vi kunne slaaes med. Siden jeg reiste dette Spørgsmaal, er det mig en Tilfredsstillelse at vide og her i Dag at kunne sige, at dette Spørgsmaal er gaaet Landet rundt og har givet Anledning til Overveielser, som man ikke tidligere her i Landet anstillede i samme Omfang. Jeg tror, at dette Spørgsmaal har havt nogen Virkning i Henseende til at klare Opfattelsen imellem mine Landsmænd af vort Lands virkelige Stilling som Militærmagt, og Maalet, da jeg fremsatte dette Spørgsmaal, kunde for mig ikke være noget andet. Jeg haaber, at vi skal naa det Tidspunkt, da vi Alle kunne blive enige om, at det ikke blot er et Spørgsmaal, som skal stilles og besvares, men et Spørgsmaal, som der skal findes et fælles Svar paa.

Jeg kan ikke undlade til Slutning at takke de to ærede militære Medlemmer, som talte i Gaar for den venlige Omhu, hvormed de interesserede sig for, at Venstre kunde komme til Magten. Det var navnlig Grunden til, at de ønskede et militært Program for Oppositionen, som en Trappesige, hvorigennem Oppositionen kunde arbejde sig op til det Maal, som man fra den Side tror er Oppositionens Hovedmaal. Jeg smigrer mig ikke med, at de smaa bestedne Antydninger, jeg har givet, i Virkeligheden ville blive betragtede som et Program fra de Herrer, hvorpaa de kunne bygge en fortsat Virksomhed i den gode Retning, som de interesserede sig for i Gaar. Smidlertid — kan det være dem et Holdpunkt til at arbejde for Oppositionen, skulde det kun være mig kjært. Men for mit personlige Bedkommende vil jeg kun sige, at Spørgsmaalet om, hvilket Parti, der er ved Magten her i Landet, hvilke Mænd, der regjere her i Landet, det er for mig et ganske underordnet Spørgsmaal, i Sammenligning med Spørgsmaalet om, hvorledes man undgaar Militarismen her i Landet, og derfor vil min Stilling til dette Spørgsmaal nu